

II.

Početke hrvatskog staleškog nacionalizma možemo vidjeti već u težnjama hrvatskih narodnih vladara, njihovih biskupa i dvorjana, koje su išle za tim, da ujedine što više hrvatskih plemena i da prošire područje hrvatske sredovječne države. Međutim ovi su slojevi bili pod drukčijim kulturnim i političkim uplivom nego što su bili široki narodni slojevi, pa su u propagiranju svoje kulture, svojih težnja i interesa dolazili u sukob sa plemenskim glavarima i sa pukom. To je bio jedan od važnih uzroka kratkotrajnosti vlade narodnih kraljeva.

Sporazum predstavnika hrvatskih plemena i ugarskog kralja Kolomana, poslije pada vladavine hrvatskih kraljeva, nastavak je ovog hrvatskog staleškog nacionalizma. Predstavnici nekolicine jačih hrvatskih plemena traže od Kolomana, da im prizna njihove plemenske posjede i da ih oslobodi plaćanja zemljarine. Priznavajući Kolomana za kralja, ova su hrvatska plemena time osigurala svoje posebne plemenske interese na području između Gvozda i Neretve. Oni su time sačuvali rodovsko-plemensku društvenu organizaciju protiv nastojanja nekih plemenskih glavara i svećenstva, koji su išli za tim, da sruše plemenski poredak, da organiziraju centraliziranu državnu vlast, da prisvoje jedan dio plemenskih zemalja i da nametnu svim podanicima poreze, daće i feudalne odnose. Iz tih razloga su se predstavnici hrvatskih plemena, koja su ugovarala sa Kolomanom, potpuno zadovoljili sa ekonomskom, kulturnom i političkom samostalnošću u unutrašnjim poslovima na području